

Situația privind prevenirea arestării și a exilului în mod arbitrar și prevenirea torturii în Republica Moldova

Declarația Asociației Promo-LEX la HDIM 2018

Declarația universală a drepturilor omului prevede că „nimeni nu trebuie să fie arestat, deținut sau exilat în mod arbitrar”. Statele membre ale OSCE și-au asumat angajamentul să garanteze că „nimeni nu va fi arestat, deținut sau exilat în mod arbitrar” (Viena 1989). În pofida acestor angajamente și a obligațiilor internaționale, în Republica Moldova continuăm să ne confruntăm cu probleme care țin de arestul ilegal; situația din unele instituții penitenciare nu corespunde standardelor internaționale și, prin urmare, reprezintă un tratament inuman și degradant pentru deținuții de acolo. De asemenea, incidentul recent cu deportarea cetățenilor turci ne demonstrează o lipsă de impunitate față de acțiunile serviciilor secrete.

Referitor la arestările ilegale. În Republica Moldova arestarea persoanelor are loc adesea cu încălcarea prevederilor legale și a standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului. Arestarea și detenția preventivă, atunci când persoanele sunt cel mai vulnerabile la tortură și rele tratamente, sunt aplicate în mod excesiv, chiar și în cazurile în care infracțiunea săvârșită nu se califică pentru aplicarea arestării și detenției preventive. În Republica Moldova rata generală de admitere a demersurilor procurorilor de a aplica arestarea preventivă depășește 80% începând cu anul 2006, culminând cu o rată a demersurilor admise de 87% în anul 2017¹.

Suntem extrem de îngrijorați de noile modificări ale Codului de procedură penală, unde este stipulat că arestarea se aplică și în cazul în care vinovatul, inculpatul nu a recunoscut vina în comiterea infracțiunii². Trebuie menționat faptul că aceste modificări au avut loc contrar reglementărilor naționale care prevăd organizarea unor consultări publice în astfel de situații.

Dorim să subliniem faptul că societatea moldovenească se confruntă cu o altă amenințare la adresa securității publice. Situația din domeniul libertății și securității în regiunea transnistreană nu s-a schimbat din anul 1992. Orice persoană care intră pe teritoriul controlat de autoritățile de facto ale regiunii transnistrene riscă să fie arestată și privată ilegal de libertate. Datorită sprijinului constant și necondiționat al Federației Ruse, regimul transnistrean a creat structuri neconstituționale, care încalcă drepturile omului. Așa numitele instanțe de judecată aplică în mod ilegal arestări contrare tuturor standardelor internaționale. Pe toată durata de existență a acestei regiuni, părțile implicate în negocierile politice niciodată nu au pus la îndoială legalitatea acestor instanțe. Mai mult decât atât, autoritățile constituționale moldovenești colaborează cu administrația de facto. Cazul recent de răpire de către structurile speciale ale regimului transnistrean a unui fost funcționar al administrației de facto, de pe teritoriul controlat de autoritățile constituționale, ridică grave semne de întrebare cu privire la securitatea personală a populației care trăiește în Republica Moldova.

Referitor la condițiile de detenție și serviciile de asistență medicală în penitenciare. Asociația Promo-LEX este profund îngrijorată de cazurile de supraaglomerare raportate în cel puțin 6 din cele 17 instituții penitenciare și de practica deficitară a asistenței medicale în întreg sistemul penitenciar.

¹ Datele statistice oficiale cu privire la arestări, sursa: <https://crjm.org/en/datele-statistice-oficiale-cu-privire-la-arestari/>

² Noi modificări la art. 185 din Codul de procedură penală, aduse prin Legea nr. 179 din 26.07.2018

În unele cazuri, condițiile materiale din instituțiile penitenciare pun în pericol viața deținuților și constituie un tratament inuman și degradant, în special la Penitenciarul nr. 13 din Chișinău.

Potrivit Raportului Consiliului pentru Prevenirea Torturii în Moldova (CPT), în instituțiile penitenciare nu există un număr suficient de cadre medicale, fapt ce influențează accesul condamnaților la examinările medicale:

- lipsa unor proceduri clare care să asigure dreptul deținuților la o examinare medicală independentă, fapt ce limitează respectarea acestui drept în instituțiile penitenciare; calitatea nesatisfăcătoare a dosarelor medicale (datelor inițiale) privind sănătatea și bolile deținuților; asistența medicală în locurile de detenție diferă în funcție de accesibilitate, disponibilitate și calitate și, respectiv, nu este similară cu cea disponibilă în comunitate, deoarece locurile de detenție se confruntă cu resurse umane și financiare insuficiente; baza materială și tehnologică limitată; accesul limitat al deținuților la serviciile de diagnostic și tratament;
- calitatea serviciilor de asistență medicală prestate nu este verificată în mod sistematic de către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale sau de către alte autorități în domeniu din cauza lipsei unor mecanisme naționale de audit al calității, a standardelor/procedurilor necesare, precum și a indicatorilor de monitorizare și evaluare a asistenței medicale în locurile de detenție;
- Responsabilitatea pentru serviciile de asistență medicală în locurile de detenție revine instituțiilor medico-sanitare, care nu se subordonează Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (MSMPS). Serviciile de asistență medicală în locurile de detenție nu sunt monitorizate de ministerul MSMPS și nu sunt reflectate în politicile și strategiile naționale de sănătate, ceea ce duce la izolarea asistenței medicale între departamente și nerespectarea angajamentelor internaționale asumate de către Republica Moldova în ceea ce privește prevenirea torturii și a tratamentelor inumane și degradante.

De asemenea, au fost înregistrate cazuri de coluziune între personalul custodial și deținuți, ceea ce a dus la aplicarea de rele tratamente față de deținuți. Asociația Promo-LEX este, de asemenea, îngrijorată de faptul că statul nu dispune de un mecanism eficient de examinare a plângerilor din partea deținuților cu privire la tratamentul și condițiile lor de detenție. Anual, ca urmare a îngrijirii medicale necorespunzătoare, circa 30 de deținuți mor în condiții suspecte.

Referitor la exilul solicitanților de azil. Cu 6 zile în urmă, 7 profesori³, cetățeni turci, au fost arestați ilegal și expulzați de pe teritoriul Republicii Moldova în mai puțin de 4 ore de la arestare. Expulzarea acestor persoane a avut loc cu încălcări grave ale procedurilor legale, având în vedere faptul că erau solicitanți de azil, și nu poate fi justificată din punct de vedere legal și moral. Mai mult decât atât, expulzarea acestor persoane în Turcia poate reprezenta un pericol iminent pentru viața și securitatea lor și riscul ca acestea să nu beneficieze de un proces echitabil. Astfel, în cazul dat, Guvernul Republicii Moldova a încălcat în mod abuziv și intenționat legislația națională și convențiile internaționale.

În concluzie, solicităm statului membru să soluționeze în mod urgent, serios și responsabil, problemele sistemice legate de arestări, condițiile de detenție și lipsa asistenței medicale și să investigheze încălcările grave ale drepturilor omului comise de autoritățile statului în cazul celor 7 profesori turci.

---

³ Practicile de răpire și transmitere a persoanelor către structurile regimului din Tiraspol continuă, <https://promolex.md/12943-practicile-de-rapire-si-transmitere-a-persoanelor-catre-structurile-regimului-din-tiraspol-continua/?lang=ro>